

Pernička, Radko Martin

Dva zlomky sigiláty ve sbírkách KP UJEP Brno

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1963, vol. 12, iss. E8, pp. 140-141

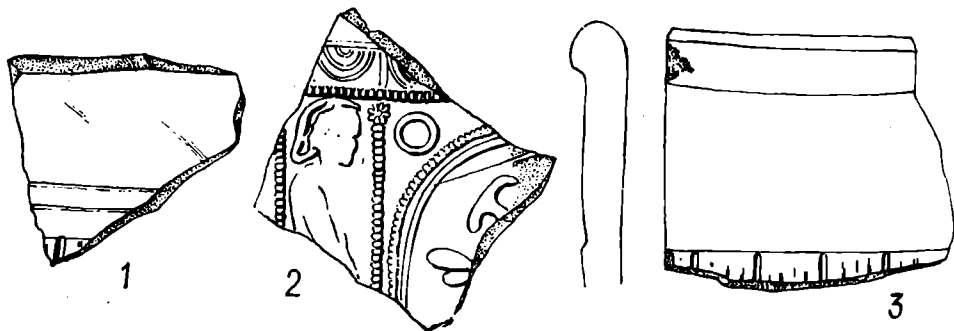
Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/110005>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

spodní olemování vejcovce a perlovcové metopovitě členění zdobného pásu používala běžně řada dílen v Lezoux. Při nedostatku speciální literatury (*J. Déchelette, Les vases céramiques ornées de la Gaule romaine, 1904*, a zvláště novější práce *J. A. Stanfield—G. Simpson, Central Gaulish potters, 1958*) musíme vzít prozatím zavděk nálezy z Ovilavy. Nalézáme tam stejnou karyatidu i s bočním orámováním včetně rozetkového ukončení na jednom zlomku Divixtova stylu z doby Antoninus Pius — Markus Aurelius,² velmi blízký je však i zlomek Cricirova stylu z téže doby, ukazující opět naši karyatidu v perlovcovém orámování s jinou rozetkou a vedle stejné provedení kruhový medajlonek i perlovcové lemování vejcovce.³

Obr. 14. — Šitbořice, zlomky nalezené sigiláty. Asi 2 : 3. (Kresba: A. Šik.)

Původ našeho šitbořického zlomku sigiláty je tedy třeba hledat bezpečně ve středogalském produkčním centru Lezoux a klásti do doby vlády císaře Antonina Pia a Marka Aurelia. Jde-li o výtvar z produkce připisované stylu Divixtova nebo Cricirova, nelze bez dalšího srovnávacího materiálu rozhodnout.

R. M. Perníčka

¹ Srov. zmínku v předběžné zprávě: *Perníčka, SPFFBU E 7 (1962), 96, 98.*

² *P. Karnitsch, Die Reliefsigillata von Ovilava, 1959, tab. 58: 1—3.*

³ *Ibid., tab. 59: 1.*

Терра сигиллата была найдена на месте погребения с трудосожжением около с. Шитборжице (район Бржецлав). При исследовании в 1960 г. ее нашли в земле вблизи погребения 12 (рис. 13, обозначено х). Это три осколка (рис. 14), из которых один отличается от других рельефным украшением. Его можно считать осколком сосуда, происходящего из Лезу (Lezoux) в средней Галлии, и датировать периодом правления императоров Антонина Пиа и Марка Аврелия.

(Перевел Иржи Бронец)

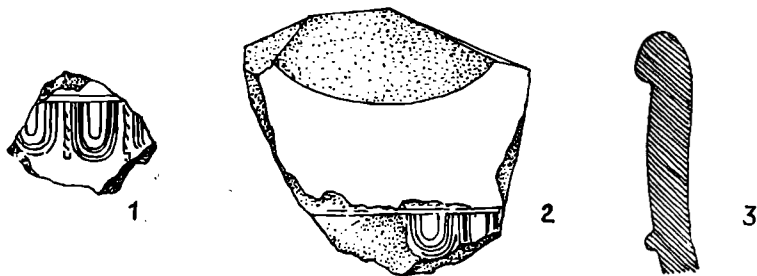
Die Sigillata-Funde aus dem Brandgräberfeld von Šitbořice (Bez. Břeclav) wurden bei Rettungsgrabung 1960 im oberflächlichen Schicht unweit von dem 12. Urnengrab gemacht (Abb. 13, durch X bezelchnet). Aus den drei gefundenen Scherben (Abb. 14) trägt die Reliefverzierung bloß nur ein Stück, welches ein Bruchstück eines mittelgallischen Erzeugniß aus Lezoux — aus der Regierungszeit der Kaiser Antoninus Pius und Markus Aurelius — ist.

Dva zlomky sigiláty ve sbírkách KP UJEP Brno

Ve sbírkovém náleзовém fondu katedry prehistorie UJEP v Brně jsou dva nevelké zlomky sigiláty s částí plastické výzdoby, které zvyšují počet moravských nálezů sigiláty, jejichž význam je však jen omezený, neboť nelze určit jejich provenienci a též náleзовé okolnosti nejsou v obou případech dostatečně známy.

Na větším zlomku (obr. 15:2; inv. číslo 31 946) se dochovala pouze nevelká část vejcovce, sestávajícího z hustých širších vejčitých článků bez úzkých jazýčků; vejcovce byl nahore lemován výžlabkovým odstupňováním. Povrch zlomku je korálově červený, hladký. Fragment pochází ze starého předválečného sbírkového fondu prehistorického ústavu brněnské university, nebyl však inventován a proto není ani bezpečně známo místo jeho nálezu. Je možné, že jde o některý z oněch starších nálezů, které byly v literatuře uvedeny jen stručnou zmínkou bez vyobrazení a jsou dnes proto neidentifikovatelné. Pokud jde o náleзовé okolnosti, sotva lze pochybovat

o tom, že náš fragment pochází z povrchového sběru. S nálezem snad souvisí malý zlomek užitkové římskoprovinciální keramiky s vnějším červenavým nátěrem a úzký okrajový zlomek prstencové misky z cihlovým střepem překrytým naoranžověle červenou mírně lesklou povrchovou vrstvičkou (obr. 15:3), jejíž okrajový průměr — který z úzkého zlomku pochopitelně nelze přesně stanovit — činil 16 až 22 cm; oba zlomky byly rovněž neinventovány (dnes inv. čísla 31 947 a 31 948) a jejich původ není znám. Povšimneme-li si ostatního staršího materiálu téže sbírky, který náleží době římské, lze vyslovit domněnku, zda všechny tři uvedené fragmenty nepatří k střepové kolekci, která byla posbírána na sídlišti u Kobylnic v poloze „Rybničky“ (okr. Brno-venkov). Tato domněnka je sice dosti pravděpodobná, ovšem není bezpečná a prokazatelná, takže místo nálezů zůstává i nadále problematické.

Obr. 15. — Úlomky sigiláty (1, 2) a prstencové misky (3). 1: náhodný nález z okolí Bulhar; 2, 3: neznámé naleziště. Mírně zmenšeno.

Druhý menší doklad (obr. 15:1; inv. číslo 30 681) představuje odštěpek, na němž se šťastnou náhodou dochoval právě úsek vejcovce, lemovaného svrchu výžlabkem. Nevelké vejčité články jsou i v tomto případě širší, mají však úzký břevnovitý střední díl a byly rozmístěny řídkěji. Z levé strany k nim přiléhají úzké jazýčky, členěné šikmými zátezy vedenými od levého okraje šikmo dolů a zakončené vodorovně odděleným drobným baňkovitým útvarem. Povrch je korálově červený, v místech pod vejcovcem drsnější. Tento menší fragment pochází z katastru jihomoravské obce Bulhary (severozápadně Břeclavi), z prostoru zrušené cihelny mezi obcí a Nejdkem, kde byla na terase nad pravým břehem Dyje zjištěna osada horákovské kultury a odkud byly získány i další nálezy.¹ V březnu 1960 zde našel V. Podborský v sesuté zemině i právě publikovaný odštěpek sigiláty jako ojedinělý nález z doby římské. Snad jde o náhodně zatoulaný předmět ze známého velkého sídliště z doby římské, jež se prostíralo v prostoru jiné zrušené cihelny na opačné jihovýchodní straně Nejdku ve vzdušné vzdálenosti asi půldruhého kilometru, ale uvedený nález sigiláty může též být jednou z prvních stop jiné lokality z doby římské, která dosud není lépe známa. Nálezy z katastru obce Bulhar, patřící údajně době římské, uváděl již r. 1927 K. Schirmeisen, Beninger s Freisingem však ve svém souhrnném soupisu z roku 1933 žádné takové nálezy z Bulhar nezaregistrovali.²

R. M. Pernička

¹ Srov. SPFFBU E 6 (1961), 225 a Podborský, Zpráva o zachraňovacím výzkumu horákovské osady v Bulharech (okr. Břeclav), SPFFBU E 7 (1962), 87.

² Schirmeisen, NfDV 3(1927), 142. E. Beninger—H. Freising, Die germanischen Bodenfunde in Mähren, 1933. Bulhary (německy Pulgram) nejsou uvedeny ani v pozdějším Beningrově soupisu (Vorgeschichte der deutschen Stämme II, 1940, 675 nn.).

Два осколка терры сигиллаты в коллекциях кафедры преистории на философском факультете Университета Я. Э. Пуркине в г. Брно увеличивают количество известных находок сигиллаты в Моравии. Первый осколок (рис. 15 : 1) был найден отдельно около с. Булгары. Место, где был найден второй осколок (рис. 15 : 2), нельзя точно определить. Может быть, что он относится вместе с двумя осколками римско-провинциальной керамики (рис. 15 : 3) к селу около с. Кобыльнице.

(Перевел Иржи Бронец)

Zwei Sigillata-Bruchstücke in der Sammlung der KP UJEP Brno erhöhen die Zahl der bisherigen Sigillata-Funde in Mähren. Das erste Bruchstück (Abb. 15:1) wurde vereinzelt bei Bulhary gefunden. Die Fundumstände des zweiten Stückes (Abb. 15:2) sind leider nicht verlässlich bekannt; man kann jedoch voraussetzen, daß es zusammen mit zwei provinziäl-römischen Scherben (die eine auf Abb. 15:3) aus einer römerzeitlichen Siedlung nächst Kobylnice stammt.